

הרי שאין התבואה מותרת למזבח אלא ע"י הקרבת שני מתירים; העומר ושתי הלחם. ונסתפק בגמרא כאשר אינם כסדרם, כגון תבואה שהשרישה בין העומר לשתי הלחם, האם קרבה לאחר העומר הבא או שמא רק לאחר הקרבת שתי הלחם הבא, וניסו להוכיח שאין שתי הלחם מתירים שלא כסדרן, ודחו.

ד. מנחת העומר מהשעורים; רבי אליעזר דרש זאת בגזרה שוה מאביב הנאמר בפסח (כי השערה אביב. רבנו גרשום). ורבי עקיבא דרש מהשוואת יחיד לציבור – מה יחיד מביא מהשעורים כמו מהחטים, אף ציבור כן. דבר אחר: אם אתה אומר העומר בא מן החטים, אין שתי הלחם 'ביכורים', שהרי כבר הקריב למזבח מחטים של שנה זו.

דף סט

ק"ט. אלו ספקות נסתפקו בסוגיא ועלו ב'תיקו', בעניני גידולי צמחים ופליטת עצמים שבלעו בעלי-חיים?

הספקות שעלו ב'תיקו' בעניני צמיחה ושינוי צורה ומהות; –

א. מהו השלב בגידול פירות האילן שממנו ואילך יכול לחול התר שתי הלחם לפירות להביא מהם ביכורים; הנצת העלה או חנטתו המאוחרת יותר, מה מהם דומה להשרשה בתבואה (רמי בר חמא).

ב. חטים שקצרן וזרען קודם לעומר, ובעודן בקרקע קרב העומר בטרם נשתרשו; האם העומר מתירם כאילו היו מונחות בכד, הלכך מותר ללקטן כמות שהן ולאכלן, או שמא בטלים הם לגבי הקרקע ואינם ניתרים אלא בעומר הבא (רבא בר רב חנן).

א. רש"י ורמב"ם (מאכלות אסורות י, ה) מפרשים שמדובר בתבואה שהשרישה אחר העומר דאשתקד, וטעונה התר על ידי העומר ועתה כשחלף העומר זרעיה מונחים באדמה [אבל תבואה שכבר הותרה ע"י העומר, ודאי לא תחזור ותאסר בגלל שישליכנה באדמה. מאיר]. והראב"ד השיג וכתב שאין מה שיתיר לאלו, ולכך פירש שהתבואה השרישה קודם העומר שעבר וחזר וזרע את זרעיה (וערדב"ז וכסף משנה שתמהו על דבריו).

ב. אם השאיר החטים באדמה וצמחו, הגידולים אסורים ודאי עד העומר הבא, שהרי לא נשתרשה התבואה קודם העומר. ומאידך אם השרישו החטים קודם לעומר – העומר מתירן ודאי, הן לענין הגידולים הן לענין לקיטתן ואכילתן כמות שהן (רי"ד ב"מ נו. וע' שפ"א כאן).

ג-ד. כספק הנזכר, לענין אונאה [באופן שלא קבעו מנין מסוים] ושבועה; האם אותם גרעיני חטה נידונים כמטלטלין או כקרקע.

א. הואיל והדבר נשאר בספק, אין מוציאים האונאה מיד הנתבע [ואם תפס הלה – אין מוציאים מידו. מאיר]. וכן אין משביעים אותו אלא שבועת היסת מפני צד הקרקע שיש כאן (רמב"ם מכירה יג, טז).

ב. גם לענין עשיית קנין בהם, משמע מהריטב"א (בב"מ נו) שיש ספק כיצד לדונם הלכך יש לקנותם בחליפין, קנין המועיל למטלטלין ולקרקעות.

ה. חטים ושעורים הנמצאים בגללי הבהמות, ליקטם וזרעם והצמיחו גידולים; האם אותם גידולים כשרים למנחות, מפני שאותם גידולים אינם מאוסים, או שמא פסולים מפני שאינם מלאים ובריאיים (רמי בר חמא).

הם עצמם ודאי אינם ראויים למנחות. ואפילו זרעם באדמה וחזר והוציאם. ומהרמב"ם (איסור"מ ו, יג) משמע שהספק אמור באותן חיטים שחזר והוציאן, ומשום מיאוס נסתפקו. וכנראה גרסתו בגמרא היתה שונה (עפ"י שפת אמת. וע' לחם משנה; שו"ת מהרי"ם שיק או"ח סז).
ופסק הרמב"ם שמפני הספק לא יביא מהם מנחות ואם הביא כשר. ומשמע שהם עצמם פסולים אף בדיעבד משום מיאוס.

[לענין שומאת אוכלין – אין הגרעינים הללו מטמאים אלא כאשר ליקטן לאכילה (היות והם שלמים ואינם מעוכלים. ועוד אפשר אפילו אם נחשיבם מעוכלים מטמאים מפני שראויים לאכילה. עתוס'), אבל לא במחשבה גרידא].

ו. פיל שבלע הוצים והקיאם דרך בית הרעי, וקלעום ועשאום כלי; שמא גידונים מחמת העיכול ככלי גללים שאינם מקבלים טומאה, או שמא אין כאן עיכול (רמי בר חמא).
[ואין זה דומה לבשר רך, שנחשב עיכול. ומאידך אין זה כעצמות שמתוך שהם קשים ביותר, ודאי אין כאן עיכול – ונפקא מינה [כמעשה שהיה] לזאב שבלע תינוק ופלט בשר ועצמות, הבשר טהור והעצמות טמאים. וכן הדין למתכת וכד' – אין בה עיכול. עתוס].

מבואר בגמרא שאם בלע הפיל כפיפה עשויה – אינה עולה מטומאתה אלא בשינוי מעשה. ונראה שכמו כן מקבלת טומאה מכאן ולהבא. וצ"ע בדברי הרמב"ם (עפ"י שפת אמת).
ואולם יש אומרים שכלי שעדיין לא נטמא, עולה מידי תורת קבלת טומאה במחשבה (עריטב"א שבת נב בדעת רש"י. וכן יש לדקדק קצת מרש"י כאן שכתב 'אם נטמאו', ולפי"ז אין הכפיפה מקבלת טומאה מכאן ולהבא. ולכאורה יש לישב בזה תמיהת הגרעק"א על התוס' ונפרש קושיתם ממה שמבואר בחולין בבלוע שתי טבעות אחת טמאה ואחת טהורה, שלולא דין 'טומאה בלועה' היתה הטמאה מטמאה לטהורה, והריהי מעוכלת ואינה מקבלת טומאה – ועל זה כתבו שהיות והיא קשה אין בה עיכול [וצ"ל שהיו יכולים לתרץ עוד שמדובר שאינו מבטלה מתורת כלי. גם לשון השטמ"ק עדיין קשה].

ז. חטים שירדו בעבים; האם כשרים לשתי הלחם אם לאו – האם כשרים הם לשתי הלחם אם לאו, משום ממושבתכם. [לשאר מנחות – כשרים].
לפרש"י מדובר שהעבים הביאום מחוצה לארץ. ולפרוש התוס' ירדו בדרך נס, אבל הביאום מחו"ל – ודאי פסולים לשתי הלחם.

ח. שיבולת שהביאה שלישי קודם לעומר, ושתלה לאחר העומר והוסיפה לצמוח; האם הולכים אחר העיקר, ואף לקולא, והרי העומר התירה. או שמא יש לחוש לתוספת שגדלה לאחר העומר ולפיכך אינה מותרת עד לעומר הבא (ר"ש בן פוי).
משמע שאם נעקרה קודם שהביאה שלישי, אעפ"י שהשרישה קודם לעומר אינה מותרת, שאין הולכים אחר השרשה כאשר נעקרה קודם לעומר (ערש"י). או אפשר אפילו נעקרה אחר העומר בטרם גדלה כל צרכה (שטמ"ק, מרש"י).

דין עולה בילדה שסיבכה בוקנה וכד' – נתבאר בסוטה מג ובנויר נו.